

Základní škola a Mateřská škola, Pilníkov, okres Trutnov, Náměstí 35, 542 42 Pilníkov, IČO: 70988013
+420734575492, info@zspilnikov.cz, www.zspilnikov.cz

Preventivní program ZŠ a MŠ Pilníkov 2019/2020

Minimální preventivní program vychází z těchto norem a jejich novelizací:

- **Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování na školách a ve školských zařízeních, č. j. MŠMT-21149/2016,**
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (dokument MŠMT č. j. 21291/2010-28)
- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů dětí, žáků a mládeže ve školách a školských zařízeních, č. j.: 20006/2007-51,
- ze Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT ČR na období 2009 – 2012,
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon) ve znění pozdějších předpisů,
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j.: 10194/2002-14,
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s PČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č. j.:25884/2003-24,
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691/2004-24
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22.

Personální zajištění prevence ve školním roce 2019/2020: Mgr. Pavla Strasserová,
školní metodik prevence a
výchovný poradce

Naše základní škola se nachází v centru města Pilníkova, které má přibližně 1200 obyvatel. Základní škola má 9 tříd (celkem 165 žáků), které jsou umístěny ve dvou budovách (1. - 4. tř. a 5. - 9. tř.). Na naši školu chodí nejen žáci z Pilníkova, ale i žáci z některých okolních obcí (např. Staré Buky, Vlčice, Trutnov, Chotěvice, Čermná, Dolní Olešnice, Hostinné).

Cíle preventivního programu

Hlavním z cílů Preventivního programu je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči rizikovým jevům ve společnosti, čímž se snaží o vytvoření bezpečného prostředí pro žáky různých věkových kategorií, a to nejen ve škole. Dále má snahu motivovat žáky v oblasti zdravého životního stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a k rozvoji osobnosti. Součástí našeho programu je i účast pedagogických pracovníků na odborných školeních a vzdělávacích programech, kde získávají nové informace v oblasti prevence rizikového chování. Velký důraz klademe také na spolupráci s rodiči.

Škola poskytuje žákům základní nezkrácené informace o zákonem zakázaných, ale i volně dostupných návykových látkách, o škodlivých účincích kouření a alkoholu na lidský organismus, o riziku zneužívání drog, o možném nebezpečí na sociálních sítích i o prevenci v souvislosti s nemocí AIDS a dalšími civilizačními chorobami.

Preventivní program je zakomponován do výchovné i naukové složky vzdělávání během celého školního roku ve všech ročnících (formou přiměřenou věku žáků), směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd a k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů.

Program sleduje obecné cíle, zejména zaměřené na oblast zdravého životního stylu, dále je zaměřen na prevenci kriminality mládeže, na bezpečnost při využívání internetu, na prevenci zneužívání návykových látek, různé formy působení na postoje a ovlivňování chování dětí a poskytování široké nabídky pozitivních alternativ chování.

Cílové skupiny, které program sleduje

- 1. Žáci**
- 2. Pedagogové**
- 3. Rodiče**

Nejrizikovější skupinu v oblasti sociálně nežádoucích jevů tvoří žáci dlouhodobě neúspěšní, mající problémy s prospěchem, chováním a sebevědomím. Jedním ze stěžejních úkolů v oblasti prevence pro všechny pedagogy je hledat právě u těchto dětí jejich silné stránky a kladné vlastnosti, ty pak podporovat, a tím umožnit každému dítěti v něčem vyniknout a být úspěšný. Každé dítě by mělo mít pocit, že je plnohodnotným člověkem. Při problematickém chování je důležité včas a jednoznačně odsoudit špatný čin dítěte, nikoliv dítě samotné.

1. Práce se žáky

Žák by měl:

- znát svá práva a povinnosti,
- znát zásady slušného chování,
- stanovit si správný žebříček hodnot,

- mít zdravé sebevědomí,
- umět čelit tlaku vrstevníků,
- umět říci „ne“,
- naučit se rozlišovat dobré a špatné,
- být dobrý v sociální komunikaci,
- mít schopnost zařadit se a obstát v kolektivu,
- zlepšovat mezilidské vztahy,
- umět ovládat své jednání,
- umět si vážit sebe samého,
- dokázat měnit špatné postoje,
- mít správný režim dne,
- umět správně trávit volný čas,
- znát centra poskytující pomoc,
- zapojit se do školních a mimoškolních aktivit,
- být informován o účincích návykových látek.

Všichni žáci byli na začátku školního roku podrobně seznámeni se školním řádem.

Problémoví žáci

Žáci, kteří mají problémy s chováním a prospěchem, jsou pod zvýšeným dohledem. Těmto žákům je věnována zvýšená pozornost třídních i ostatních učitelů, neboť je zde vyšší předpoklad výskytu rizikového chování. Na řešení již vzniklých problematických situací se podílí tým složený z vedení školy, výchovného poradce (školního metodika prevence) a třídního učitele. V některých případech jsou k řešení situace přizváni další pedagogové, rodiče žáků, v závažných případech je ke spolupráci přizván i OSPOD.

Žáci se specifickými poruchami učení

Ve třídách jsou integrováni i žáci s poruchami učení. Projevy poruch učení jsou zcela individuální. Učitelé na 1. i 2. stupni proto přistupují k žákům individuálně podle jejich potřeb, čímž jim dávají možnost mít dobré studijní výsledky a zažívat pocity úspěchu ve své práci. Pomoc integrovaným žákům nabízejí dyslektické asistentky a asistentky pedagogů.

Žáci se zdravotním postižením

Žákyní osmé třídy je dívka s tělesným postižením. Pedagogům během výuky pomáhá asistentka pedagoga, spolupracujeme také se SPC Janské Lázně.

Téma prevence ve výuce

I v letošním roce pokračuje spolupráce s organizací Semiramis z.ú., která nám zastřešuje prevenci rizikového chování nejen na 2. stupni, ale i ve 4. a 5. třídě.

Ve 3. třídě i v letošním školním roce proběhne preventivní program Kočičí zahrada, který povede školní metodička prevence.

Ve zbývajících ročnících 1. stupně zajišťuje podle aktuálních potřeb kolektivů třídní setkání s tématy prevence školní metodička prevence a třídní učitelky.

Preventivní program úzce navazuje na výuku v jednotlivých předmětech, např. v etické výchově, občanské výchově, výchově ke zdraví, prvouce, přírodovědě, tělesné výchově atd.

Časový harmonogram a podrobné informace o obsahu probíraných témat jsou přesně uvedeny v ŠVP a v tematických plánech jednotlivých předmětů.

Třídní setkání

V průběhu roku využívají třídní učitelé a školní metodička prevence možnosti třídních setkání.

V těchto hodinách se děti a učitelé věnují některým z následujících témat:

Zdravý životní styl (volný čas a jeho tvořivé využití, pohyb)

Život v rodině (faktory ovlivňující rodinné soužití)

Kouření škodí zdraví

Alkohol je prý metla lidstva

Přátelství a kamarádství (Potřebuji lidi kolem sebe?)

Co z tebe jednou bude? (schopnosti, škola, zaměstnání, povolání)

Sám sobě přítelem a rádcem (sebepoznání, sebeúcta, strachy, komplexy)

Život s handicapem

Reklama

Něco je špatně (šikana, zneužívání)

Školní a mimoškolní akce

Návštěvy divadelních, hudebních a filmových představení

Den naruby – žák v roli učitele

Mikulášská nadílka

Vánoční trhy

Vánoční besídky

Dětský den a sportovní den

Školní akademie

Školní výlety

Exkurze zaměřené k jednotlivým předmětům, k volbě povolání a volnočasovým aktivitám

Třídní výlety

Lyžařský kurz pro 7. třídu (8. a 9.)

Adaptační kurz pro 6. třídu – zaměřený na stmelení kolektivu (příchod nových žáků)

Projektové dny 1. a 2. stupně – téma se volí na začátku školního roku

Den Země

Besedy - lékař, policie, hasiči, Besip, úřad práce, pracovník PPP, pracovník SVP

Návštěvy s programem v DPS

Vítání občánků v Pilníkově

Environmentální výchova

- Třídění odpadu
- Sběr papíru a plastových víček

- Projekt M.R.K.E.V.
- Recyklohraní
- Spolupráce s KRNAPem

Kroužky a nepovinné předměty - nabídka

I v letošním roce budou mít žáci školy možnost navštěvovat zájmové kroužky. Počet a zaměření kroužků bude záviset na rozvrhu hodin a zájmu dětí.

Další

Školní parlament

Ve škole mají žáci možnost založit školní parlament. V případě, že žákovský parlament pracuje, podílejí se zástupci tříd 2. stupně aktivně na organizaci některých akcí během školního roku. Členové parlamentu pak předávají informace od vedení školy svým spolužákům. Z každé třídy jsou voleni dva zástupci, kteří se účastní pravidelných schůzek.

Schránka důvěry

V případě potřeby mohou žáci využít schránky důvěry a svěřit se se svými starostmi (a to i anonymně - na lístek stačí uvést třídu a nějakou značku). Pokud se nejedná o anonymní sdělení, dostává pisatel odpověď přímo od ŠMP, prošetřena jsou všechna oznámení.

Neboť žáci tráví ve třídě hodně času, jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti za toto prostředí, dostávají prostor k realizaci svých nápadů při výzdobě školy i vlastní třídy. Žáci se podílejí na vytváření prostředí, a to nejen na jeho výzdobě, ale i na udržování pořádku.

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány dotazníkové metody, práce třídních učitelů, připomínky dětí, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru, třídní setkávání pod vedením výchovného poradce, spolupráce školy s PPP Trutnov a Semiramis z. ú. Zjišťování je průběžné.

2. Pedagogové

Pedagogičtí pracovníci školy včetně školního metodika prevence a výchovného poradce se během šk. roku účastní seminářů, přednášek, akreditovaných kurzů k problematice zdravého životního stylu, komunikace, řešení šikany, závislostí a dalších (dle aktuální nabídky).

Spolupracují se školním metodikem prevence (výchovným poradcem), pracují s třídním kolektivem, absolvují sebevzdělávání (metodické materiály, odborná literatura, internet, aj.).

Členové školního preventivního týmu (školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy, tř. učitel) se scházejí dle potřeby. V naší škole jsou vyučující navzájem v každodenním kontaktu, neboť jsme malá škola. Vzniklé problémy se tak mohou nejen konzultovat, ale i řešit okamžitě.

Pedagogičtí a ostatní pracovníci školy:

Ředitelka školy:	Mgr. Ilona Skořepová
Zástupkyně ředitelky:	Ing. Dagmar Hegrová
I. stupeň ZŠ	
1. třída:	Mgr. Romana Hašková
2. třída:	Mgr. Ivana Venzarová
3. třída:	Mgr. Klára Petříčková
4. třída:	Michaela Lánová
5. třída:	Mgr. Jiří Kolář
II. stupeň ZŠ	
6. třída:	Mgr. Pavla Strasserová
7. třída:	Mgr. Světluše Pospíšilová
8. třída:	Bc. Lenka Botková
9. třída:	Mgr. Pavel Havlíček
Učitel:	Ing. Michal Jindřišek
Asistentka pedagoga:	Berenika Plešingerová Veronika Bergerová Romana Hurdálková Monika Šrůtková
Vychovatelka ve ŠD:	Soňa Grusová Monika Šrůtková
Správce počítač. sítě:	Zbyněk Koláčný
Školnice na I. stupni:	Stanislava Balcarová
Uklízečka:	Jana Havrdová
Zaměstnanci jídelny:	Lenka Petráková Anna Daliborová Alena Jiříčková

3. Spolupráce s rodiči

Rodičům jsou informace o prospěchu a chování žáků podávány na rodičovských schůzkách a během konzultačních hodin, jejichž časy jsou rodičům sděleny prostřednictvím žákovských knížek. Setkání rodičů s pedagogy je možné i mimo konzultační hodiny, a to po předchozí domluvě.

Na začátku školního roku jsou rodiče seznámeni se školním řádem, což potvrzují podpisem do žákovské knížky svého dítěte. Také podepisují tzv. generální souhlas (viz příloha).

Rodiče jsou též zváni na veřejné školní akce, např. na besídky, vánoční trhy, školní akademii, dny otevřených dveří, atd.

O plánovaných represivních opatřeních jsou rodiče vždy dopředu včas informováni (písemně nebo telefonicky). Akutní výskyty sociálně rizikových jevů řeší škola s rodiči okamžitě, doplňuje je zápisem z jednání a vždy nabídne rodičům vhodné poradenství.

Ostatní kontakty: Rada školy, SRPDŠ

Spolupráce s institucemi

Na zajištění osvětové a poradenské činnosti v oblasti primární prevence i při řešení aktuálních problémů, dalšího vzdělávání žáků, pedagogů i rodičů, eventuálně diagnostiky se podílejí:

- Pedagogicko-psychologická poradna Trutnov
- Okresní metodik prevence
- Krajský metodik prevence
- SPC Janské Lázně
- OSPOD Trutnov
- Policie ČR - Trutnov
- RIAPS Trutnov
- SVP Návrat Hradec Králové a SVP Trutnov
- Semiramis z.ú.
- další instituce dle potřeby a aktuální nabídky.

Krizový plán pro eliminaci či minimalizaci škod v případě, že ve škole dojde k šikaně

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování, až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např. tyto:

Žák je o přestávkách často osamoceny, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.

Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.

O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.

Jakmile m žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.

Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.

Stává se uzavřeným.

Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.

Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.

Má zašpiněný nebo poškozený oděv.

Stále postrádá nějaké své věci.

Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.

Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.

Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

(Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízvučovací konflikty nejsou vzácností!)

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.

Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.

Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.

Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivějším pozorování znát strach. Ztrácí chuť k jídlu.

Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.

Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).

Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“

Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.

Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.

Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.

Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)

Dítě se vyhýbá docházce do školy.

Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským, až nenávislým nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, rány, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

1) Škola zvládá situaci řešit sama

Pokud se ti děje něco z výše napsaného, dělej následující:

Vyber si někoho a oznam to:

- třídnímu učiteli,
- učiteli, ke kterému máš důvěru,
- napiš do schránky důvěry,
- školnímu metodikovi prevence (výchovné poradkyni),
- ředitelce školy (zástupkyni)!

Když vidíš, že se to někomu děje, udělej následující:

Vyber si z předchozích možností a někomu to oznam!!!

Jestliže jsi to oznámil učiteli, který není tvým třídním, je povinen událost oznámit třídnímu učiteli a školnímu metodikovi prevence.

Jestliže jsi to oznámil třídnímu učiteli, ten je povinen to oznámit školnímu metodikovi prevence.

Událost bude řešit školní preventivní tým a ten se skládá z ředitelky školy (zástupce), školního metodika prevence, třídního učitele.

Postup školního preventivního týmu:

A) povede rozhovory

Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi.

Nalezne vhodné svědky.

Individuální, případně následné konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí s agresory).

Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

V průběhu celého šetření zajistí ochranu obětem.

B) vyrozumí zákonné zástupce (oběti i agresora)

C) vyvodí výchovná opatření:

- **práce s agresorem** - motivy, rodinné prostředí

V případě potřeby rodičů zprostředkuje péči v pedagogicko- psychologické poradně, doporučí středisko výchovné péče nebo doporučí psychologa, psychiatra.

Preventivní tým se zamyslí nad možností **převedení agresora do jiné školy.**

- **práce s celou třídou**

Aktivní je třídní učitel za pomoci metodika prevence. Také se snaží ovlivňovat skupinu, která není jevem zasažená. Nezapomíná na ty děti, které přihlížely a nezasáhly.

D) promyslí vhodnost sankce v podobě klasifikačního opatření: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování

2) Škola nezvládá řešit situaci sama

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

V našem případě se jedná o tyto instituce:

- **pedagogicko-psychologická poradna** -Trutnov (metodik prevence při PPP)
 - sociometrické šetření dané třídy
 - intervenční programy
- **středisko výchovné péče** – Hradec Králové (Návrat), Trutnov
- **pediatři** (v případě krize voláme záchrannou službu)
- **dětský psycholog RIAPS Trutnov, PPP Trutnov**
- **OSPOD Trutnov**
- **policie ČR Trutnov**
- **Semiramis z.ú. Hradec Králové**

Krizový plán pro případ mimořádné situace

Součástí školního řádu je mj. kapitola s názvem Podmínky zajištění bezpečnosti a zdraví žáků. Jsou v ní jasně vymezena pravidla chování žáků ve škole a na akcích školou pořádaných, obsahuje rovněž informace o zákazu vnášení, manipulace, distribuce a konzumace jakýchkoliv návykových látek během již zmiňovaných akcí. Pokud žáci výše uvedená nařízení poruší, jsou pedagogové povinni postupovat podle krizového plánu.

V případě výskytu návykové látky ve škole postupujeme takto:

- Přítomný pedagog nalezenou látku odebere z dosahu žáků.
- Látku nikdo z pedagogů netestuje, zajistí její bezpečné uložení nebo likvidaci (podle typu látky).
- Přítomný pedagog informuje školního metodika prevence, následně se společně snaží danou situaci zmapovat.
- Školní metodik prevence o celém případě informuje vedení školy a ostatní pedagogy, kteří pak mapují situaci na škole.
- Třídní učitel informuje rodiče žáka, který se provinil proti školnímu řádu.
- Podle míry závažnosti provinění jsou udělena výchovná opatření vycházející ze školního řádu. V závažných případech škola informuje OSPOD nebo PČR.
- Přítomný pedagog nebo školní metodik prevence vyhotoví zápis o situaci.

V případě akutního ohrožení žáka na zdraví nebo na životě postupujeme takto:

- Přítomný pedagog poskytne ohroženému žákovi první pomoc a v žádném případě ho nenechává bez dozoru.
- Zajistí přivolání rychlé záchranné služby (linka 155).
- Provede rozhovor s žákem, pokud to jeho zdravotní stav dovoluje. V opačném případě se zeptá na průběh situace svědků.
- Přítomný pedagog informuje třídního učitele, školního metodika prevence a vedení školy.
- Školní metodik prevence nebo třídní učitel informuje o situaci rodiče postiženého žáka.
- Přítomný pedagog nebo školní metodik prevence vyhotoví zápis o situaci.

Pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků a k povinnému vyloučení žáka nebo studenta

OBEČNĚ:

Do zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném Vzdělávání (školský zákon), došlo k doplnění § 22a a 22b upravující práva a povinnosti pedagogických pracovníků a dále k doplnění § 31 školského zákona o postup v případě zvláště závažných porušení povinností stanovených zákonem. Cílem nové právní úpravy je mimo jiné reagovat na některé situace spojené s násilím a šikanou ve školách. Nová právní úprava by tak měla zajistit lepší ochranu nejen žáků samotných před fyzickými a psychickými útoky, ale i zlepšit ochranu pedagogických pracovníků.

PRÁVA A POVINNOSTI PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ:

Znění ustanovení § 22a: § 22a Práva pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci mají při výkonu své pedagogické činnosti právo:

- a) na zajištění podmínek potřebných pro výkon jejich pedagogické činnosti, zejména na ochranu před fyzickým násilím nebo psychickým nátlakem ze strany dětí, žáků, studentů nebo zákonných zástupců dětí a žáků a dalších osob, které jsou v přímém kontaktu s pedagogickým pracovníkem ve škole,
- b) na ochranu před neodborným zasahováním do výkonu pedagogické činnosti,
- c) na výběr a uplatňování metod, forem a prostředků konání přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně-pedagogické nebo přímé pedagogicko-psychologické činnosti, pokud jsou v souladu se zásadami a cíli vzdělávání,
- d) volit a být voleni do školské rady,
- e) na objektivní hodnocení své pedagogické činnosti.

POZNÁMKY:

Výčtem byla dosud upravena práva žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků v ustanovení § 21 školského zákona. Podobná úprava práv pedagogických pracovníků při výkonu jejich pedagogické činnosti stanovena doposud nebyla. Uvedená právní úprava práv pedagogických pracovníků je tedy zrcadlem právní úpravy práv žáků, studentů a zákonných zástupců.

Konstrukce práv pedagogických pracovníků počítá s tím, že těmto právům odpovídá povinnost zaměstnavatele (ředitele školy) tato práva zajistit. Ustanovení je třeba chápat jako zásady, které jsou hlouběji rozvedeny na jiných místech právního řádu. Tyto zásady by také měly být akcentovány při tvorbě nebo změnách školních a vnitřních řádů. Inspirací pro právní úpravu byla Charta učitelů (doporučení týkající se postavení učitelů přijaté na Mimořádné mezivládní konferenci o postavení učitelů, Paříž 5. října 1966).

Ad a)

Právo na zajištění podmínek potřebných pro výkon pedagogické činnosti souvisí s povinností zaměstnavatele zajistit potřebné pracovní podmínky tak, aby byla naplněna ustanovení zákoníku práce. Jde zejména o ustanovení týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zákon tak vyzdvihuje, že je třeba zajistit takové podmínky, aby pedagogičtí pracovníci mohli řádně vykonávat pedagogickou činnost. Učitel jako zaměstnanec má právo se proti nenaplnění takových podmínek bránit prostředky, které mu dává zákoník práce. Zaměstnanec má například v souladu se zákoníkem práce právo odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob. Na druhou stranu má též právo, ale i povinnost účastnit se řešení otázek spojených s bezpečností a ochranou zdraví při práci. Mezi další práva patří i právo zaměstnance podat zaměstnavateli stížnost na výkon práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů.

Zaměstnavatel má povinnost takovou stížnost projednat s odborovou organizací, případně se zástupcem pro oblast ochrany a bezpečnosti zdraví při práci. Přestupky na úseku bezpečnosti práce jsou pak postižitelné podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Zákon dále akcentuje právo na ochranu před fyzickým násilím a psychickým tlakem. Existuje celá řada prostředků, jak tohoto cíle dosáhnout. Například vhodnou organizací vzdělávání ve škole nebo školském zařízení, dobrým rozvržením pracovní doby, dostatečným personálním zabezpečením všech činností. Ve vztahu k dětem, žákům a studentům pak například využíváním preventivních nástrojů nebo vhodným využíváním výchovných opatření. Nově do této kategorie náleží také povinné vyloučení žáků nebo studentů, pokud se dopustí opakovaných slovních a fyzických útoků (viz níže k § 31). V závažnějších případech se uplatní také prostředky přestupkového práva, trestního práva.

Ad b)

Zákon stanoví právo pedagogického pracovníka na ochranu před neodborným zasahováním do výkonu pedagogické činnosti. Jedná se o formulaci zásady, že do výkonu pedagogické činnosti lze zasahovat toliko prostředky stanovenými zákonem. Za prostředky, které stanoví zákon, lze například považovat § 11 zákoníku práce, který stanoví právo vedoucích zaměstnanců stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.

Ad c)

V souladu s Chartou učitelů se formuluje zásada týkající se profesní svobody pedagogických pracovníků. Měla by být respektována profesionalita pedagogického pracovníka a pedagogickému pracovníkovi by měla být dána důvěra, co se týká volby metod, forem a prostředků při práci s dětmi, žáky a studenty. Tyto metody, formy a prostředky však musejí být v souladu se zásadami školského zákona a musejí odpovídat vzdělávacím cílům vyjádřeným ve školském zákoně a konkretizovaným v rámcovém vzdělávacím programu a školním vzdělávacím programu, kterými se musí učitel řídit.

Ad d)

Bližší obsah tohoto práva je obsažen v § 167 a násl. školského zákona. Tato zásada je realizováním práva pedagogického pracovníka podílet se na chodu školy či školského zařízení jak v oblasti odborné, tak v oblasti manažerské.

Ad e)

Zásada vyjadřuje, že pedagogický pracovník má právo na nestranné hodnocení neovlivněné emocemi, které je spravedlivé s ohledem na konkrétní okolnosti a prostředí, v rámci kterého pedagogický pracovník působí. Prostředky obrany proti nespravedlivému hodnocení jsou dané zákoníkem práce.

Znění ustanovení § 22b: § 22b Povinnosti pedagogických pracovníků

Pedagogický pracovník je povinen

- a) vykonávat pedagogickou činnost v souladu se zásadami a cíli vzdělávání,
- b) chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta,
- c) chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních,
- d) svým přístupem k výchově a vzdělávání vytvářet pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj,
- e) zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, s nimiž přišel do styku,
- f) poskytovat dítěti, žákovi, studentovi nebo zákonnému zástupci nezletilého dítěte nebo žáka informace spojené s výchovou a vzděláváním.

POZNÁMKY:

Zákon vymezuje obdobně jako u žáků, studentů a zákonných zástupců (§ 22) povinnosti pedagogických pracovníků. Ustanovení je třeba chápat jako zásady, jejichž odraz a konkrétní naplnění najdeme na jiných místech právního řádu.

Ad a)

Ustanovení vyjadřuje povinnost respektovat základní zásady a cíle vzdělávání uvedené v § 2 školského zákona. Konkrétnější naplnění cílů vzdělávání je pak vymezeno v rámci vzdělávacího programu a školním vzdělávacím programem.

Ad b)

Další povinností pedagogického pracovníka je respektovat a také chránit práva dítěte, žáka nebo studenta. Mezi tato práva patří především práva uvedená v § 21 školského zákona. Za zmínku stojí například právo na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání, právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkající se podstatných záležitostí jejich vzdělávání, či právo na informace a poradenskou pomoc týkající se vzdělávání. Mezi chráněná práva však patří též další práva, jejichž základ nalezneme v Listině základních práv a svobod, nebo například v Úmluvě o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb.).

Ad c)

Povinností pedagogického pracovníka je i chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka nebo studenta. Provedení této zásady má svůj odraz na dalších místech školského zákona a v prováděcích právních předpisech.

Jde například o pravidla, která stanovují nejvyšší povolený počet žáků ve třídě, skupině nebo oddělení, případně o pravidla týkající se pedagogického dohledu nad žáky v případě výuky mimo místo, kde se obvykle uskutečňuje vzdělávání (např. § 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky). Zákon též vymezuje obecnou preventivní povinnost předcházet všem formám rizikového chování, které by mohlo ohrozit děti, žáky nebo studenty. Na pedagogické pracovníky to klade takové nároky, aby vytvořili opatření a podmínky, za kterých bude riziko nebezpečí ohrožení zdraví co nejmenší. MŠMT vydalo metodické materiály pro pedagogické pracovníky, které uvádějí možnosti prevence a řešení výskytu všech forem rizikového chování:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j.21291/2010-28 a Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č.j. 21149/2016. Metodické materiály jsou zveřejněny na webových stránkách MŠMT. Metodické doporučení obsahuje přílohy, které jsou zaměřeny na jednotlivé formy rizikového chování a uvádí vhodné postupy předcházení a řešení výskytu těchto rizikových forem chování.

Metodický pokyn uvádí zejména tyto informace: bezpečné prostředí ve škole, jak předcházet šikaně, základní postupy v řešení šikany, nápravná opatření, jak předcházet a řešit šikanu na pedagogy, trestně-právní hledisko šikany atd.

Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování, kterou má popsáno v Preventivním programu školy někdy nazývaném také minimální preventivní program. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti šikanování. Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stejně jako zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, který pověří alespoň jednu osobu z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení rizikových forem chování (školní metodik prevence).

Ad d)

Zákon vyžaduje, aby pedagogičtí pracovníci zvolili při výkonu své činnosti takový přístup, který bude vytvářet pozitivní a bezpečné klima. Tato povinnost souvisí s povinností vykonávat pedagogickou činnost takovým způsobem, aby byly dosaženy cíle vzdělávání. Vytváření pozitivního a bezpečnostního klimatu je základním předpokladem, aby mohlo

docházet k naplňování cílů vzdělávání. Metodické materiály uvedené v bodě ad c) (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28 a Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních,

č. j. 21149/2016) uvádí též informace k vytvoření a zabezpečení bezpečného klimatu ve škole. Ad e)

Tato zásada je akcentem povinností plynoucích především ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), které nabyde účinnosti 25. května 2018.

Ad f)

Tato povinnost je odrazem práva žáků, studentů nebo zákonných zástupců uvedeného v § 21 odst. 1 písm. b) školského zákona, tedy práva na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání.

POVINNÉ VYLOUČENÍ:

Znění ustanovení § 31 po provedených změnách: § 31

1) Výchovnými opatřeními jsou pochvaly nebo jiná ocenění a kázeňská opatření. Kázeňským opatřením je podmíněné vyloučení žáka nebo studenta ze školy nebo školského zařízení, vyloučení žáka nebo studenta ze školy nebo školského zařízení, a další kázeňská opatření, která nemají právní důsledky pro žáka nebo studenta. Pochvaly, jiná ocenění a další kázeňská opatření může udělit či uložit ředitel školy nebo školského zařízení nebo třídní učitel.

Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem druhy dalších kázeňských opatření a podmínky pro udělování a ukládání těchto dalších kázeňských opatření a pochval nebo jiných ocenění.

2) Ředitel školy nebo školského zařízení může v případě závažného zaviněného porušení povinností stanovených tímto zákonem nebo školním nebo vnitřním řádem rozhodnout o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka nebo studenta ze školy nebo školského zařízení. V případě zvláště závažného zaviněného porušení povinností stanovených tímto zákonem ředitel rozhodne vždy o vyloučení žáka nebo studenta ze školy nebo školského zařízení. To neplatí pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a zařízení pro preventivně výchovnou péči podle zákona upravujícího ústavní a ochrannou výchovu a preventivně výchovnou péči.

V rozhodnutí o podmíněném vyloučení stanoví ředitel školy nebo školského zařízení zkušební lhůtu, a to nejdéle na dobu jednoho roku. Dopustí-li se žák nebo student v průběhu zkušební lhůty dalšího zaviněného porušení povinností stanovených tímto zákonem nebo školním nebo vnitřním řádem, může ředitel školy nebo školského zařízení rozhodnout o jeho vyloučení. Žáka lze podmíněně vyloučit nebo vyloučit ze školy pouze v případě, že splnil povinnou školní docházku.

3) Zvláště hrubé opakované slovní a úmyslné fyzické útoky žáka nebo studenta vůči zaměstnancům školy nebo školského zařízení nebo vůči ostatním žákům nebo studentům se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností stanovených tímto zákonem.

4) O podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka či studenta rozhodne ředitel školy nebo školského zařízení do dvou měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o provinění žáka nebo studenta, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se žák nebo student provinění dopustil, s výjimkou případu, kdy provinění je klasifikováno jako trestný čin podle zvláštního právního předpisu²¹). O svém rozhodnutí informuje ředitel pedagogickou radu. Žák nebo student přestává být žákem nebo studentem školy nebo školského zařízení dnem následujícím po dni nabytí právní moci rozhodnutí o vyloučení, nestanoví-li toto rozhodnutí den pozdější.

5) Dopustí-li se žák nebo student jednání podle odstavce 3, oznámí ředitel školy nebo školského zařízení tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jde-li o nezletilého, a státnímu zastupitelství do následujícího pracovního dne poté, co se o tom dozvěděl (Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů).

POZNÁMKA:

Vztah ke správnímu řádu. Podle §165 odst. 2 písm. i) v návaznosti na §183 odst.1 školského zákona se na rozhodování ředitele školy v případě vyloučení vztahuje správní řád.

Obecně:

Do školského zákona byla nově včleněna úprava, která zakotvuje postup v případě, že došlo ke zvláště závažnému zaviněnému porušení povinností stanovených školským zákonem. Cílem této úpravy je zpřísnit dosavadní přístup v případech zaviněného porušení povinností stanovených školským zákonem. Úprava předpokládá, že uložit výchovné opatření spočívající ve vyloučení, nebo podmíněném vyloučení žáka či studenta, je možné v případě závažného zaviněného porušení zákona nebo školního či vnitřního řádu. S účinností od 1. září 2017 se právní úprava mění tak, že dochází k vymezení nové kategorie činů, kterými jsou zvláště závažná zaviněná porušení školského zákona. V případě, že žák či student se dopustí zvláště závažných zaviněných porušení, je ředitel školy povinen žáka či studenta, nejedná-li se o zákonem stanovenou výjimku například pro žáky plnící povinnou školní docházku, rozhodnout vždy o jeho vyloučení.

Ředitel školy musí sám vyhodnotit intenzitu závažnosti porušení povinností a okolnosti případu. Ustanovení § 31 odst. 3 školského pak stanoví nevyvratitelnou domněnku, že hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka či studenta vůči zaměstnancům školy jsou závažným porušením povinností stanovených školským zákonem.

Zvláště závažné zaviněné porušení školského zákona: Ustanovení § 31 odst. 3 školského zákona bylo modifikováno takovým způsobem, aby jednání spočívající v opakovaných slovních a úmyslných fyzických útocích bylo považováno vždy za zvláště závažné zaviněné porušení zákona.

Cílem zákona je tyto projevy eliminovat a stanovit přísný postup, pokud k takovým projevům dojde. Opakovanost útoků je nutné vykládat takovým způsobem, že se nejedná o nahodilý incident. Za zvláště závažné zaviněné porušení je třeba považovat takové útoky, které jsou zvláště hrubé. Za zvláště závažné zaviněné porušení je tedy nutné považovat útoky s určitou intenzitou. Zcela jistě nepůjde o drobné ať již fyzické či slovní potyčky. Intenzitu danou zákonem tak bude naplňovat například dlouhodobější cílená šikana. Za zvláště závažné zaviněné porušení je třeba považovat i jiné činy, než uvedené v odstavci 3, avšak pouze takové činy, které mají obdobnou intenzitu jako činy uvedené v odstavci 3.

Závažné zaviněné porušení povinností: I po 1. září 2017 zůstává v zákoně upravena kategorie závažného zaviněného porušení povinností školského zákona nebo školního či vnitřního řádu. Ze zákona však zmizí vymezení jedné kategorie těchto činů. Zvláště hrubé opakované slovní a fyzické útoky budou nově kvalifikovány přísněji a budou považovány za zvláště závažné zaviněné porušení školského zákona.

Za závažné zaviněné porušení povinností tak bude třeba považovat například fyzické či slovní útoky dosahující nižší intenzity, než útoky popsané v § 31 odst. 3. Dále samozřejmě půjde i o jiná porušení, než jen porušení zákona. Půjde například o hrubá porušení školního řádu. I v těchto případech zůstane řediteli školy či školského zařízení možnost rozhodnout o vyloučení žáka nebo studenta, a to s ohledem na intenzitu takového porušení a s ohledem na konkrétní okolnosti případu.

Postup zařízení v případě zvláště závažného zaviněného porušení školského zákona: Pokud jsou zde indicie, že došlo k jednání žáka či studenta dosahující intenzity zvláště závažného zaviněného porušení školského zákona, je ředitel školy nebo školského zařízení povinen zahájit řízení, ve kterém se projedná takové jednání žáka nebo studenta. V takovém případě se

postupuje podle pravidel stanovených v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád. Tento postup se však nepoužije v případě, kdy se jedná o žáka plnícího povinnou školní docházku, nebo v případě kdy se jedná o dítě umístěné v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav) nebo ve středisku výchovné péče. V takovém případě se logicky ani nebude zahajovat správní řízení.

Oznamovací povinnost:

Bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o žáka plnícího povinnou školní docházku, nebo žáka v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, či jakéhokoliv jiného žáka, nebo studenta, stanoví § 31 odst. 5 školského zákona v novém znění oznamovací povinnost školy nebo školského zařízení ve vztahu k orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), jde-li o nezletilého, a ve vztahu ke státnímu zastupitelství, ať již jde o nezletilého či nikoliv.

V případě nezletilého tedy ředitel oznamuje jak OSPODu, tak státnímu zastupitelství, v případě zletilého jen státnímu zastupitelství.

Oznámení by mělo být podáno obecnímu úřadu v místě trvalého pobytu dítěte a státnímu zastupitelství příslušnému v místě, kde k jednání žáka nebo studenta došlo. Tato povinnost má u žáků, kteří plní povinnou školní docházku, může OSPOD postupovat v souladu s § 13 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a uložit některé z výchovných opatření. Pokud taková výchovná opatření nevedla k nápravě, může OSPOD v souladu s § 13a výše uvedeného zákona podat návrh k soudu na dočasné odejmutí dítěte z péče rodičů a jeho umístění do střediska výchovné péče. Ředitel se může v rámci oznámení OSPOD vyjádřit právě k tomu, zda by považoval za vhodné zvážit úpravu poměrů dítěte tak, aby na nezbytně nutnou dobu bylo soudem umístěno ve vhodném prostředí. OSPOD má ve spolupráci se soudem nástroje, jak situaci řešit. Dítě, které v době spáchání činu nedovršilo 15 let, není podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) trestně odpovědné. Zákon však dovoluje použít proti takovému dítěti, které se dopustilo protiprávního jednání (činu jinak trestného) opatření potřebná k jeho nápravě, výchově i ochraně, neboť i tyto činy vyžadují vhodnou reakci, byť ne prostředky trestněprávními. Tato opatření uloží soud, nikoli však v trestním, ale v občanském soudním řízení. Ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku mladistvý - je zásadně trestně odpovědný podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Opatření u mladistvých jsou právní sankcí za spáchání skutku, který by byl označen v případě dospělých pachatelů za trestný čin, ovšem u mladistvých se nazývá proviněním.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

Strategie prevence šk. neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016Sb a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina - nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole –malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou.

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

1. neurotické příznaky –bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
2. poruchy chování –záškoláctví, útěky ze školy nebo z domova
3. obranné mechanismy –ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

1) Motivace a zvyšování sebeúvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a sdílíme s ním radost z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání

2) Pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny

Doporučené postupy při řešení školní neúspěšnosti

1) Vyučující ve spolupráci s výchovným poradcem vypracuje plán pedagogické podpory a seznámí s ním ostatní vyučující. Plán je založen na individuálním přístupu k žákovi (přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva atd.).

2) V případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště –např. PPP, SPC apod. V případě potřeby jsou žákovi poskytnuta potřebná podpůrná opatření (individualizace, reedukace, pedagogická intervence, pomoc asistenta pedagoga, zohlednění obtíží, úprava metod a forem výuky atd.).

3) Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně (během třídních schůzek a konzultací) je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

Dlouhodobá nepřítomnost ze zdravotních a jiných závažných důvodů

Také dlouhodobá nepřítomnost žáka ve škole může být příčinou zhoršení prospěchu a ztráty kontaktu se spolužáky. Ve spolupráci třídního učitele, vyučujících, zákonných zástupců a výchovného poradce

je vytvořen plán dostudování zameškaného učiva, termíny zkoušení i možnosti individuálních konzultací s vyučujícími.